

Postawy młodych dorosłych wobec profilaktyki raka szyjki macicy

Celem pracy jest określenie postaw młodych dorosłych wobec profilaktyki raka szyjki macicy na podstawie badań własnych przeprowadzonych wśród społeczności akademickiej oraz analizy literatury.

Hipotezy:

- Postawy antyszczepionkowe oraz brak rzetelnych źródeł informacji wpływają na niską akceptację szczepień przeciw HPV.
- Wzrost poziomu skrupowania i obaw przed konsultacją ginekologiczną wiąże się ze zmniejszoną gotowością młodych kobiet do korzystania z profilaktyki ginekologicznej.
- Ograniczona komunikacja w rodzinie na temat zdrowia reprodukcyjnego stanowi czynnik zmniejszający skłonność młodych kobiet do uczestnictwa w działaniach profilaktyki ginekologicznej
- Mężczyźni wykazują niższy poziom wiedzy na temat profilaktyki HPV niż kobiety, co przekłada się na mniejsze zaangażowanie w działania zapobiegawcze.
- Negatywne doświadczenia z wcześniejszych wizyt lekarskich zniechęcają młode kobiety do regularnych badań cytologicznych.

Metodologia

Badanie przeprowadzono wśród 200 studentów Akademii Nauk Stosowanych im. J. A. Komeńskiego w Lesznie, z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety. Narzędzie badawcze obejmowało zestaw pytań dotyczących poziomu wiedzy oraz postaw związanych z profilaktyką raka szyjki macicy wśród młodych dorosłych. Kwestionariusz ankiety opracowano na podstawie przeglądu literatury naukowej i artykułów dotyczących profilaktyki raka szyjki macicy, zakażeń HPV oraz postaw młodych dorosłych wobec szczepień ochronnych.

Rak szyjki macicy jest jednym z najczęściej występujących nowotworów złośliwych żeńskich narządów rodnych. Rozwija się w szyjce macicy – dolnej części macicy, która zbudowana jest z mięśni gładkich.

Objawy wczesne (początkowe stadium)

zwykle są niespecyficzne, dlatego często zostają zbagatelizowane:

- Krwawienia lub plamienia między miesiączkami.
- Krwawienia po stosunku lub po menopauzie.
- Przezroczyste, wodniste lub cuchnące upławy.

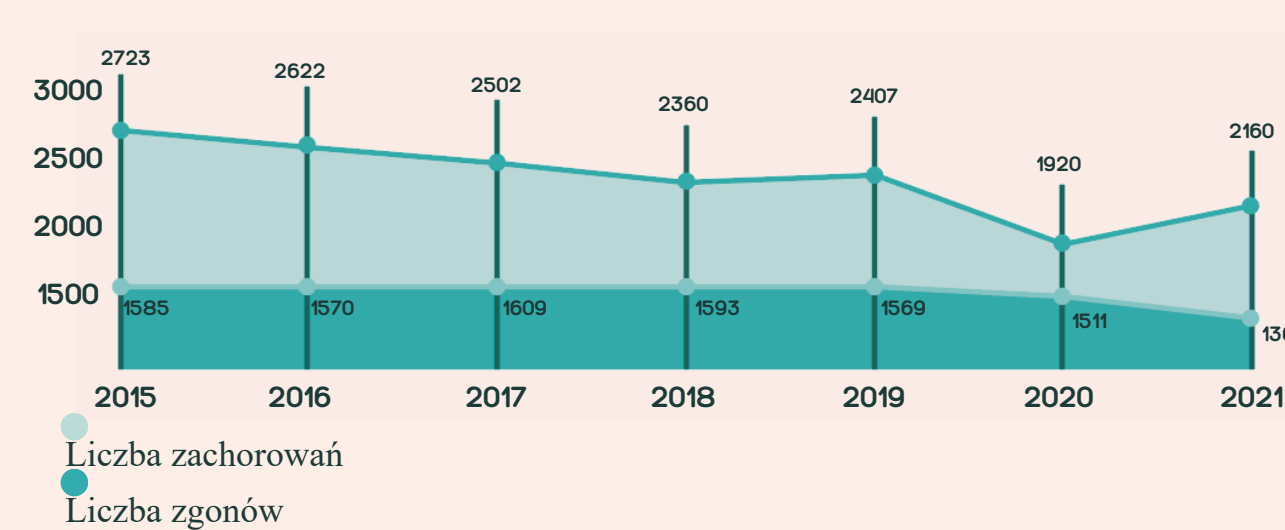
Objawy zaawansowanego raka szyjki macicy

występują, gdy guz rozrasta się i naciska okoliczne narządy:

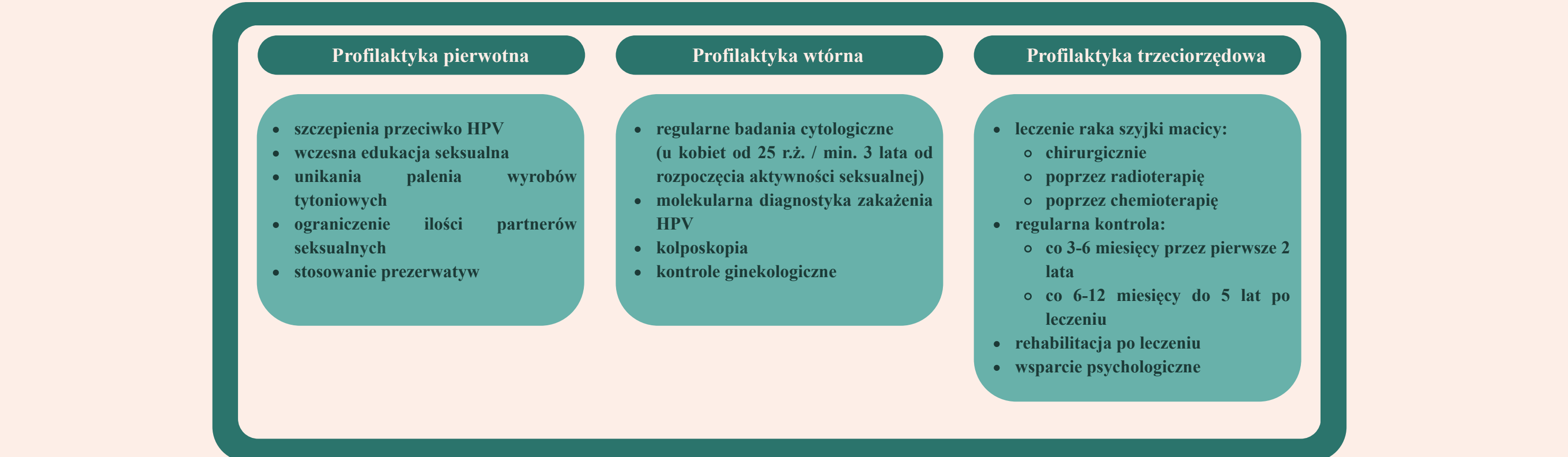
- Bóle podbrzusza lub w okolicy lędźwiowo-krzyżowej,
- Ból podczas stosunku.
- Upławy ropne, obfite, o nieprzyjemnym zapachu.
- Obrzęki kończyn dolnych – ucisk guza na naczynia.
- Trudności w oddawaniu moczu, częste parcie, zaleganie moczu.
- Zaparcia, parcie na stolec, trudności w jego oddawaniu.
- Krwimocz lub nietrzymanie moczu – objaw przetok i naciekania pęcherza.

Na świecie każdego roku diagnozuje się około 650 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy, z czego choroba powoduje około 350 tys. zgonów. W Polsce w latach 2013–2022 notowano średnio 2,5 tys. zachorowań rocznie (12,4 na 100 tys. kobiet), przy spadku liczby przypadków z 2,9 tys. w 2013 r. do 2,3 tys. w 2022 r.

Liczba zachorowań i zgonów na raka szyjki macicy

Najczęściej chorują kobiety powyżej 60. roku życia (ok. 50% przypadków), jednak aż 35% zachorowań dotyczy kobiet w wieku 30–54 lat. Mediana wieku zachorowania wynosi 60 lat. Rak szyjki macicy zajmuje 9. miejsce wśród przyczyn zgonów nowotworowych kobiet w Polsce, odpowiadając za ok. 1,5 tys. zgonów rocznie. W ostatnich dekadach obserwuje się stały spadek zapadalności, z ok. 19 do 11 przypadków na 100 tys. kobiet.

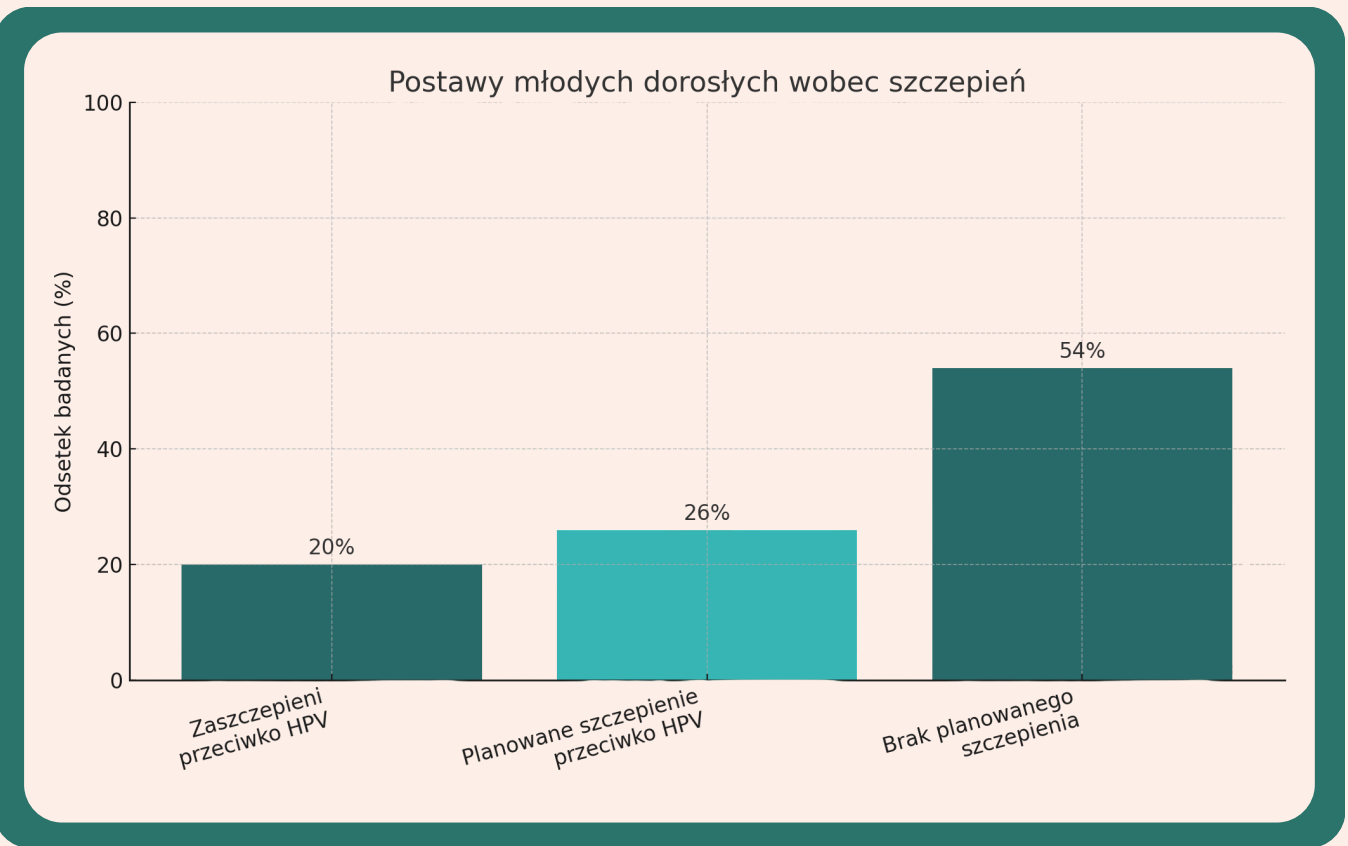
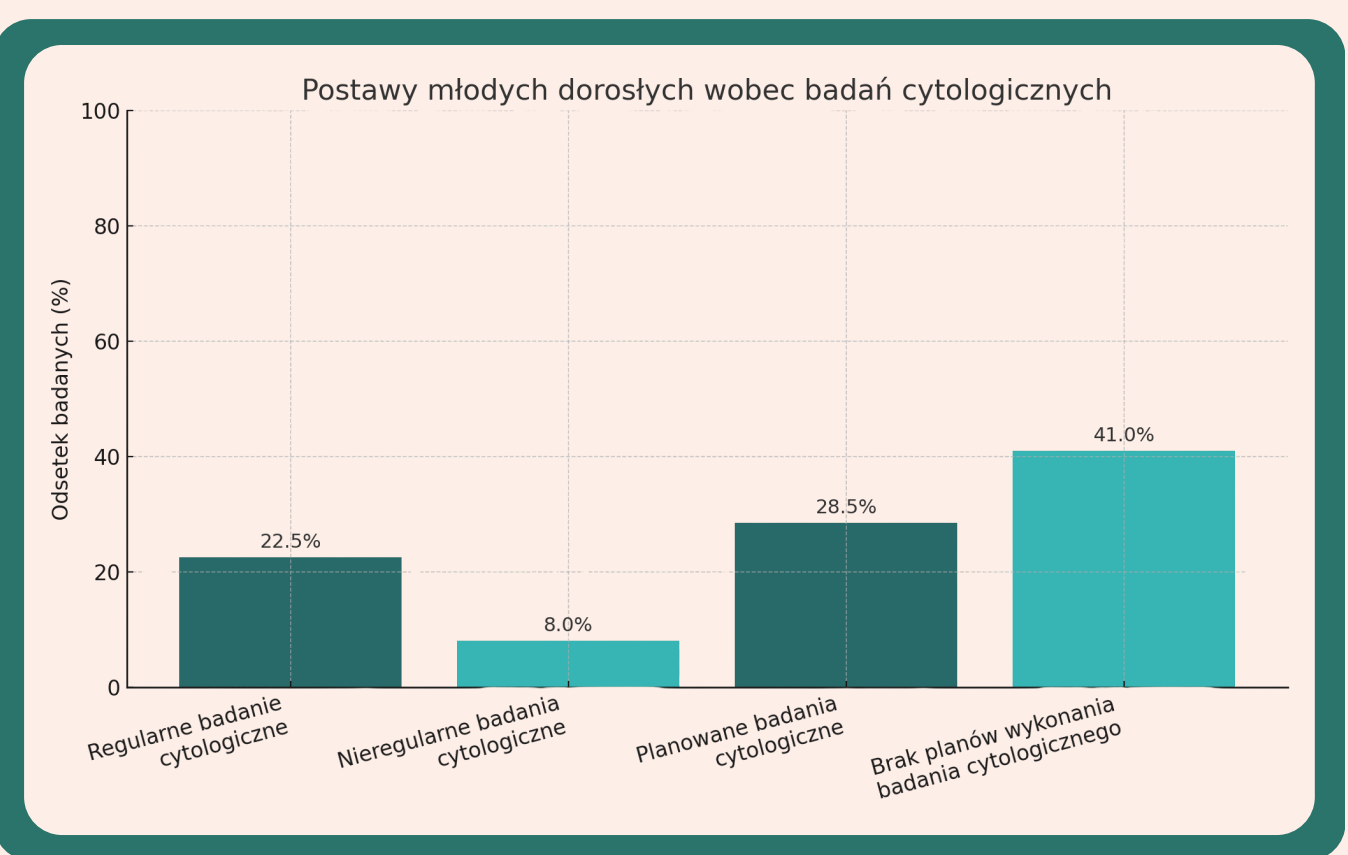
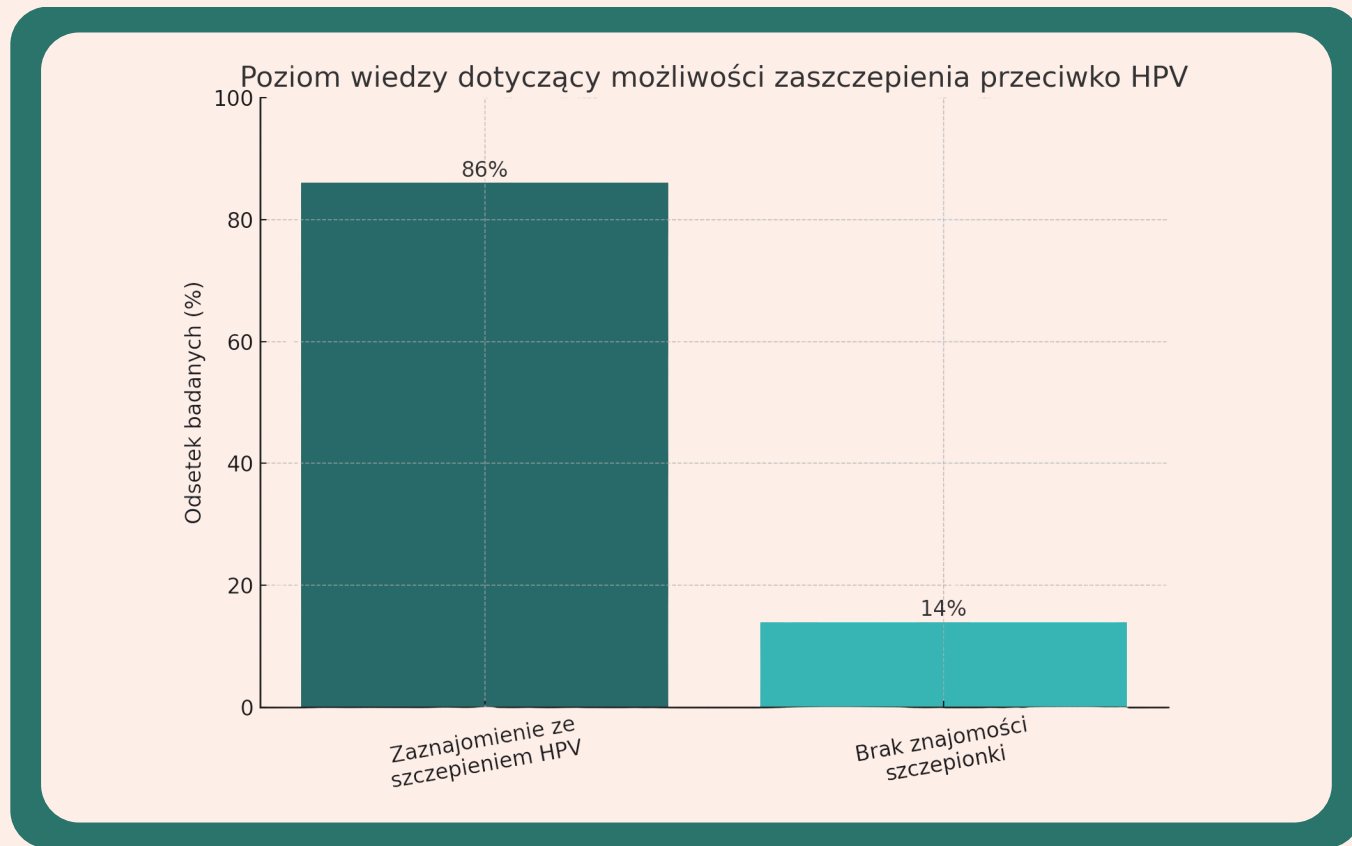
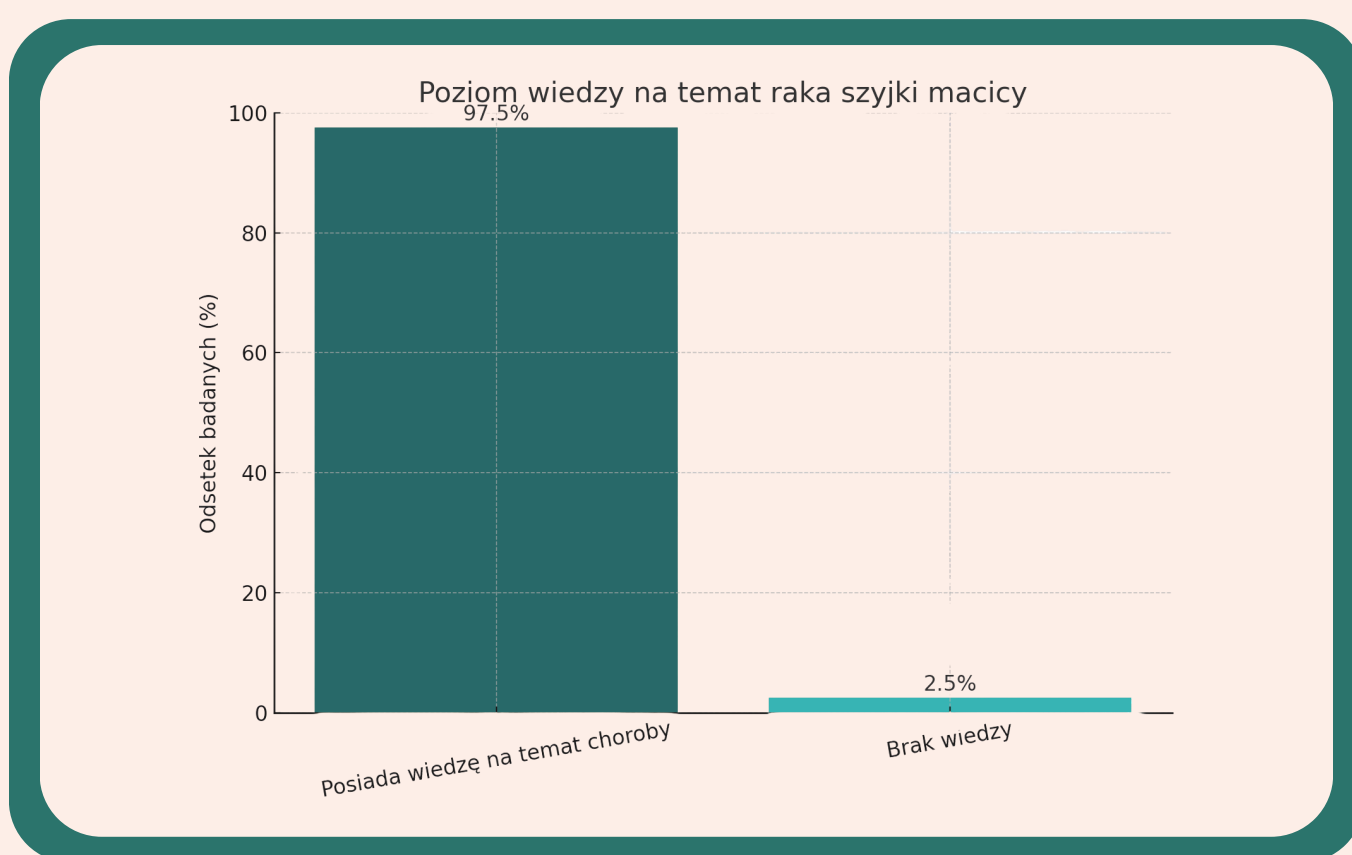
Zgodnie z zaleceniami Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego, badania cytologiczne powinny być rozpoczęte po 25. roku życia lub w ciągu 3 lat od rozpoczęcia aktywności seksualnej. Początkowo jedynie cytologia klasyczna była bezpłatna i realizowana w ramach Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy, funkcjonującego w Polsce od 2007 roku. Obecnie obowiązuje bezpłatny program profilaktyki cytologii HPV i cytologii płynnej, wprowadzony 1 lipca 2025 r., który obejmuje kobiety w wieku 25–64 lat bez zwiększonego ryzyka i z prawidłowymi wcześniejszymi wynikami, umożliwiając wykonywanie badania co 3 lata. Regularne badania cytologiczne zmniejszają ryzyko zgonu nawet o 91–93%.

mgr Anna Wojciechowska - Urbanek, Gabriela Brzoza, Dorota Pieprzyk,

Natalia Walkowiak, Franciszek Garbaliński

Akademia Nauk Stosowanych im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie, Instytut Zdrowia i Kultury Fizycznej

Wyniki badań własnych

Większość badanych respondentów (94,5%) była w wieku 18–25 lat. Średni poziom wiedzy wyniósł $5,05 \pm 1,81$ pkt, przy czym wyższe wyniki uzyskiwały kobiety. Aż 97,5% ankietowanych deklarowało znajomość problematyki choroby, jednak mimo tego zaobserwowano rozbieżność między deklarowaną wiedzą a rzeczywistymi zachowaniami zdrowotnymi.

Wnioski:

- Pomimo bardzo wysokiego poziomu świadomości, potwierdzonego niemal powszechną znajomością raka szyjki macicy, szczepionki HPV oraz badań cytologicznych, realne zachowania profilaktyczne pozostają niewystarczające, co wyraźnie ukazują przedstawione badania.
- Regularne wizyty u specjalisty deklaruje mniej niż połowa badanych, co świadczy o istotnych zaniedbaniach w zakresie podstawowej kontroli zdrowia.
- Wskaźnik wyszczepialności przeciw HPV jest skrajnie niski – zarówno w badaniach własnych, jak i w analizowanej literaturze.
- Porównanie wyników badań własnych z badaniami ogólnopolskimi wskazuje na powtarzający się schemat: wysoka wiedza nie przekłada się na odpowiedzialne działania profilaktyczne. Dotyczy to zarówno szczepień, jak i regularnych badań przesiewowych.
- Analiza wszystkich badań pozwala stwierdzić, że największym wyzwaniem nie jest brak informacji, lecz brak wdrożenia tej wiedzy w praktyce zdrowotnej, co podkreśla konieczność zintensyfikowania działań edukacyjnych, motywacyjnych i systemowych wspierających profilaktykę raka szyjki macicy.

Piśmiennictwo:

- Drejza M., Rylewicz K., Lewandowska M., Gross-Tyrkin K., Lopiński G., Barwińska J., Majcherek E., Szymuś K., Klein P., Plagens-Rotman K., Pisarska-Krawczyk M., Kędzia W., Jarząbek-Bielecka G. “HPV Vaccination among Polish Adolescents-Results from POLKA 18 Study” Healthcare (Basel). 2022 Nov 28;10(12):2385. doi: 10.3390/healthcare10122385.
- Pruski D., Millert-Kalińska S., Haraj J., Dachowska S., Jach R., Żurawski J., Przybylski M. “Knowledge of HPV and HPV Vaccination among Polish Students from Medical and Non-Medical Universities” Vaccines (Basel). 2023 Dec 14;11(12):1850. doi: 10.3390/vaccines11121850.
- Wojewoda B., Korman M., Kamzol W., Jaglarz-Biały K., Danielewicz I., Ziobro M., Püsküllüoğlu M. “Knowledge and awareness of cervical cancer and prevention measures among female students in Poland: a cross-sectional, decade apart study” J Gynecol Oncol. 2025 Mar;36(2):e23. doi: 10.3802/jgo.2025.36.e23.
- Bort A., Cichecka A., Tymiańska J. Rola szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego w zapobieganiu rakowi szyjki macicy. Review of Medical Practice, 2024, 1: 36–43
- Walukiewicz A., Klimaszewska K. Rak szyjki macicy – profilaktyka i leczenie. W: Klimaszewska K., Krajewska-Kulaś E. (red.). Rola zespołu interdyscyplinarnego w opiece nad pacjentami onkologicznymi. Tom III. Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Białystok 2023, s. 145.